

Гребенюк М. О.,
кандидат юридичних наук, доцент,
начальник спеціальної кафедри №2,
Інститут Управління державної охорони України
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
м. Київ

Кушнір Ю. В.,
здобувач освітнього ступеня «магістр»,
Інститут Управління державної охорони України
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
м. Київ

СУЧАСНА ПРОБЛЕМАТИКА ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У КАДРОВОМУ ДОБОРІ

З розвитком технологій неухильно розвиваються напрямки які дозволять їм протидіяти і поліграф не став винятком. Для протидії поліграфним дослідженням (мається на увазі – спотворення результатів), застосовуються больові синдроми, медитації, фармакологічні препарати вузької спрямованості та багато інших, однак найчастіше протидія відбувається між людьми, своєрідні «ігри розумів». Це ніщо інше як психологічний тиск, маніпуляція та подібні прояви впливу на спеціаліста.

Протидія – це явно виражені дії особи, які вона застосовує з метою обдурити поліграф і поліграфолога. Тобто, особи намагається впливати на об'єктивність результатів ініційованого замовником дослідження, утворюючи при цьому відповідний «слід відображення». Саме завдяки виявленню такого «сліду» поліграфолог може дійти висновку про наявність протидії з боку особи що тестується. Такі «сліди» у кожному випадку можуть проявлятися по різному, зокрема: може виступати зміна поведінкових реакцій, що досягається за рахунок прикусування губ, натисканням на кінчики пальців рук та ніг, підкладання колючих предметів під частини тіла, нервовим рухом пальців, спотвореним заїканням, затулюванням відповідей на задані запитання поліграфологом тощо. Тактику використання цих та інших прийомів особа може застосовувати як у процесі всього дослідження, так і ситуативно, при відповідях на викриваючі її запитання.

Ознаками такої протидії можуть бути:

– штучна зміна параметрів дихання. Зниження глибини або частоти дихання, що обов'язково призведе в подальшому до форсованого дихання, яке легко диференціюється на кривих пневмограми. Фахівцю необхідно знати, що співвідношення між вдихом і видихом – величина порівняно постійна.

– протидія за допомогою пальців рук може проходити в різний спосіб, наприклад за рахунок натискання пальцями на поверхню столу, підлокітник крісла або коліна. Профілактика цього типу протидії заключається у правильному положенні тіла особи, що тестується. Особа що тестується повинна сидіти у зручному кріслі, кисті рук мають частково звисати з підлокітника. Таке положення

позбавляє особу, що тестується упору під пальцями рук, що у свою чергу робить таку протидію практично неможливою.

– протидія за допомогою прикушування язика легко діагностується, якщо методика тестування така, що дає можливість чітко фіксувати час відповіді обстежуваного на стимул. Для виявлення протидії за допомогою скорочення м'язів сфінктера необхідно використовувати датчики знімання інформації – «подушка тремору».

– ознаки застосування психічних способів протидії, що приводить до різкого падіння частоти серцевих скорочень або артеріального тиску безпосередньо перед початком пред'явлення питань та збереження їх на низькому рівні протягом усього тесту; відсутності реакцій на «поліграмі» протягом всього тесту тощо.

– ознаки застосування фармакологічних способів протидії при вживанні седативно-снодійних речовин, стимуляторів, транквілізаторів, різних розчинників (хімічні речовини), наркотичних речовин тощо.

Як результат:

1. При вживанні особою перерахованих вище речовин та інших, що володіють стимулюючим ефектом прилад відображає наступні дії: – на кривій дихання буде спостерігатися висока частота і глибина дихання; – на кривій ШГР з-за підвищеного потовиділення, а також вираженого збудження ЦНС всі реакції будуть різко вираженими;

2. При вживанні речовин, що володіють «депресивним» впливом на організм: – зменшення частоти дихання, поверхневе (не глибоке) дихання; стабільне співвідношення об'єму (часу) вдиху та видиху; – зниження потовиділення, а також перевага гальмівних реакцій в організмі спостерігається незначне коливання ШГР на всі стимули; – зменшення артеріального тиску та частоти серцевих скорочень; – плавне зростання та зниження сигналів.

3. При прийомі психодислептиків (галюциногенів): – на кривих дихання відмічається збільшення амплітуди та частоти; – нерегулярність дихання; – зниження амплітуди ШГР.

Підсумовуючи вищесказане можна зробити висновок, що існує значна кількість способів вплинути на результати тестування. Однак в даній статті розглянуто лише кілька аспектів протидії. Досить часто способи протидії поєднуються і це підвищує їх шанси на успіх, проте більшість із них нівелюються за умови достатності компетентності спеціаліста поліграфа, який спираючись на знання та досвід вже готовий до них.

Список використаних джерел

1. Коняхин А. В. Примеры выявления противодействия проведению СПФИ с применением полиграфа. URL : <http://www.anteu-group.ru/jurnal10.html>

2. Мягих С. Г. Некоторые аспекты из области психологии лжи. URL: http://www.portalus.ru/modules/psychology/readme.php?Subaction=showfull&id=1107023035&archive=&start_from=&ucat=26&category=26

3. Порубов А. Н. Ложная информация как форма противодействия расследованию. *Проблемы борьбы с преступностью и подготовки кадров для органов внутренних дел* : междунар. науч.-практ. конф., посвящ. Дню белорусской науки, 27 янв. 2006 г. Минск : Акад. МВС Респ. Беларусь, 2006. С. 329–330.